

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 52

БЕОГРАД, 30. ДЕЦЕМБАР 1939.

ГОДИНА XI

Садржај:

Загребачка дионичка пивовара и творница слада, Загреб

ЗАГРЕБАЧКА ДИОНИЧКА ПИВОВАРА И ТВОРНИЦА СЛАДА, ЗАГРЕБ

Имали смо већ прилику да укажемо на чиниоце који су изазвали раније нагло опадање продаје пива. У питању су била два чиниоца: општа привредна депресија и трoшаринска политика државе и самоуправа. Један од тих чинилаца није никако престао да дејствује. Благодарети побољшању општих привредних прилика после 1936 производња и продаја пива показивале су опет тенденцију пораста. Међутим, због претераног оптерећења пива државним и самоуправним дажбинама, тај пораст ни издалека није одговарао побољшању општих привредних прилика и повећању куповне снаге становништва, до кога је у току последње три године било дошло. Потрошња пива у земљи у току прошле године, ма да је у поређењу са 1937-38 и 1936-37 прилично повећана, једва је достигла три петине оне из година пре кризе. Изгледи за даљи повољан развитак прилика у пиварској индустрији су и због тога слабији, што се од почетка септембра ове године потрошња опет нагло смањује. То се не приписује само лошем времену, него и ситуацији у свету и смањивању куповне снаге, које је изазвано појавом скупоће.

Упркос тешкој кризи коју је после 1930 године преживљавала наша пиварска индустрија, Загребачка дионичка пивовара није никада била приморана да остави своје акционаре без дивиденде. Међутим, то треба приписати њеној необично солидној финансијској структури. Пре свега, дужници Загребачке дионичке пивоваре стално су већи него што су њезине обавезе, тако да она не мора да плаћа никаквих камата. Затим, треба имати у виду да приход који јој је омогућавао да стално плаћа дивиденду и није долазио непосредно од продаје пива, него од њених непокретности. Поред фабричких зграда које са вртом заузимају знатну површину, пивара има и у самом граду неколико зграда велике вредности. Поред тога што јој ове зграде одбацују знатан приход, она има од њих и друге користи, јер се у њима налазе познате загребачке пивнице и ресторани, тако да је пивара путем својих зграда за себе осигурала и јаке конзументе пива.

Побољшање општих привредних прилика које је наступило после 1936 године омогућило је и Загребачкој дионичкој пивовари да опет повећа обим продаје. Међутим, иако је продаја у току три последње године показивала готово сталну тенденцију пораста, ипак је она и у прошлој години далеко заостајала иза оне из 1929-30 или ранијих нормалних година. Загребачка дионичка пивовара и творница слада продала је у току последњих 10 година, ове количине пива:

Година	хл	Година	хл
1929/30	97.880	1934/35	30.539
1930/31	85.225	1935/36	30.846

1931/32	45.925	1936/37	37.270
1932/33	29.700	1937/38	46.398
1933/34	30.383	1938/39	54.610

Овде је у 1930/31 дошло први пут до знатнијег смањења производње. Смањење продаје у 1931/32 и 1932/33 било је управо катастрофално. Са 97.880 хл у 1929/30 продаја је била пала на 29.700 хл пива у 1932/33. Речитији доказ о тежини кризе коју је проживела наша пиварска индустрија тешко је наћи. Од 1933/34 до 1935/36 продаја остаје стационарна готово на најнижем нивоу, односно само незнатно се повећава, са 29.700 хл у 1932/33 а 30.346 хл у 1935/36. У току последње три пословне године продаја је расла бржим темпом. Међутим, ни у прошлој пословној години (1938/39), када је била најјача, продаја није износила више од 54.610 хл. То не претставља више од 55% од продаје из 1929/30 или ранијих нормалних година.

У поређењу са претходном продаја у прошлој години била је за 8.212 хл односно за 17,7% већа. Управа напомиње у свом последњем извештају да то треба приписати побољшању привреднога стања земљорадника, као и повољним временским приликама. И према извештајима других пивара прошлогодишње повећање продаје било је јаче на селу него у градовима. То се објашњава појачаном куповном снагом земљорадника, што је у вези са високим ценама многих пољопривредних производа. У току прошле године пивара је ставила у промет један нови артикал, „сушени пивски квасац (sicco ferment)“, који служи за медицинске циљеве.

Посвећујући нарочиту пажњу и пословању у Далмацији, пивара је откупила од Градске штедионице у Сплиту творницу леда, у коју је сместила своје стовариште пива, као и продајни биро. Насупрот томе продате су непокретности у Вировитици и Вуковару, које пивари више нису биле потребне.

Рачун изравњања

Активa	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
	у хиљадама динара			
Зграде и земљишта	13.675	13.912	13.912	14.173
Машине и фабр. уређај	5.296	5.296	5.296	5.585
Подрумске бачве и каде	313	261	208	156
Складишни уређај	121	36	43	—
Отпремна бурад	30	30	30	30
Флаше и сандуци	15	15	15	15
Превозна средства	222	116	10	16
Индустријска пруга	1	1	1	1
Гостиничарски инвентар	40	449	256	65
Свега инвест. и инвент.	19.713	20.115	19.771	20.042
Јамчевине	22	22	22	22
Благајна	264	450	168	261
Пошт. штедионица	447	214	302	311

Харт. од вредности	406	372	385	380
Разни дужници	20.566	22.714	25.143	29.007
Залихе	5.385	4.920	5.804	6.893

Пасива

Главница	20.000	20.000	20.000	20.000
Резервни фонд	900	950	1.000	1.060
Валоризациони фонд	1.364	1.364	1.364	1.364
Фонд за сумњ. потраж.	60	60	60	60
Фонд амортизације	7.766	8.575	9.384	10.228
Свега сопств. средства	30.090	30.940	31.808	32.712
Повереници	8.123	8.314	9.049	10.525
Акцепти	5.000	5.000	5.000	7.500
Потр. финанс. управе	1.576	2.293	3.034	3.303
Пренос добити	351	354	356	358
Добит тек. године	1.664	1.897	2.347	2.518
Збир биланса	46.804	48.807	51.595	56.916

Збир биланса износи 56,9 мил. према 51,6 мил. дин. у претходној, 48,8 мил. у 1936/37 и 46,8 мил. дин. у 1935/36 години. У току последње три године фонд амортизације је повећан за 2,5 мил. дин., и исказан је са 10,22 мил. према 9,38 мил. крајем претходне пословне године. Главница је остала непромењена са 20 мил., а тако исто и валоризациони фонд који је исказан са 1,36 мил. дин. и фонд за сумњива потраживања који износи 60 хиљ. дин. Резервни фонд се постепено повећава дотацијама из чисте добити. Крајем 1938/39 исказан је са 1,06 мил. дин. Крајем 1938/39 укупна сопствена средства пиваре, заједно са фондом амортизације и неподељеним чистим добитком, износила су преко 33 мил. дин. Насупрот томе стојала су туђа средства у укупном износу од 21,3 мил. дин. У поређењу са претходном годином стање туђих средстава је повећано за скоро 4 мил. дин. Дуговање по акцептима које је читав низ година у билансима исказивано са 5 мил. повећано је у току прошле године на 7,5 мил. Нешто веће је и потраживање финансијске управе за трошарину. Оно је исказано са 3,3 мил. према 3,0 мил. крајем претходне, 2,3 мил. крајем 1936/37 и 1,57 мил. дин. крајем 1935/36. И остали повереници исказани су нешто већим износом. Крајем 1938/39 они су билансирани са 10,5 мил., док су у претходној години износили 9,05 мил., а у 1936/37 години 8,3 мил. Повећавање средстава с којима пивара ради је у вези са појачањем производње и продаје, до којег је дошло после 1936 године.

За покриће свих инвестиција и целокупног инвентара нису потребне ни две трећине сопствених средстава, тако да се и знатан део обртног капитала финансира такође сопственим средствима. Инвестиције и инвентар билансирани су са 20,04 мил. Од тога отпада 14,17 мил. дин. на зграде и земљишта, а непуних 6 мил. на машине, фабрички уређај и цео покретни инвентар. Стварна вредност машина, уређаја и осталог инвентара мора бити знатно већа од билансне. То значи да пивара има у својим инвестицијама знатну латентну резерву и да је њезино финансијско стање у ствари и боље него што то произлази на основу цифара из биланса.

Највећу позицију у активи претстављају „разни дужници“, који су исказани са 29 мил. дин. према 25 мил. у претходној и 20,5 мил. дин. у 1935/36. До 1935/36 године дужници су се читав низ година кретали око износа од 20 мил. У току последње три године, упоредо са појачањем продаје пива, и они су, као што се види, показивали тенденцију пораста, тако да су крајем 1938/39 били за скоро 50% већи него крајем 1935/36. Износ дужника је, иначе, доста знатан. Да би обезбедила продају пива, фабрика је приморана да у обилној мери кредитира гостиничаре. То је такође један доказ да су прилике под којима ради наша пиварска индустрија још увек тешке.

Крајем прошле пословне године биле су и залихе за 1 мил. дин. веће него крајем претходне године. Оне изnose 6,89 мил. дин.

Ево главних позиција из рачуна губитка и добитка:

Расходи	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
	у хиљадама динара			
Управни трошкови	8.463	10.046	11.847	13.950
Трошарина	5.939	7.452	9.435	10.494
Порез	3.223	2.045	2.830	2.041
Осигурање	195	234	171	252
Ненапл. потраж.	437	584	179	439
Чиста добит	2.015	2.251	2.703	2.876
Приходи				
Пренос добити	351	354	356	358
Од робе	17.809	20.380	24.934	27.856
Од кућа	1.739	1.659	1.656	1.619
Разни приходи	374	219	219	219
Збир прихода	20.273	22.613	27.165	30.052

Бруто приход од робе, који је у 1930/31 износио 39,7 милиона, кретао се је између 1933/34 и 1935/36 око 17 милиона динара годишње. После тога он постепено расте и у 1938/39 достиже висину од 27,85 милиона динара. То значи да су прошлогодишњи приходи од робе још за око 12 мил. дин. мањи од оних из 1930/31 односно да су достигли само 70% износа који су примани за робу у нормалним годинама. Приходи од кућа износе 1,6 мил., готово једнако као и у току десет последњих година. Разни приходи исказани су са 219 хиљ. дин.

На страни расхода видимо да трошарина коју је Загребачка диоичка пивовара и творница слада платила у прошлој години износи 10,49 мил. То је 37,7% од прихода од робе. Иначе, приходи државе и самоуправа од трошарине у прошлој години и овде су били још увек знатно мањи од оних из 1930/31. Управни трошкови у 1938/39 износили су 13,95 мил. и били су за око 2 мил. дин. већи од оних из претходне године. То повећање је једним делом последица повећане производње, али су повећани и социјални терети које предузеће плаћа (пензионо осигурање); због пораста цена морали су остати издаци да буду већи. Управни трошкови износили су у 1930/31 години 20,63 мил. Управа их је у следећим годинама стално и најригорозније смањивала, тако да су у 1935/36 износили још само 8,46 мил. У току последње три године ови трошкови показивали су опет тенденцију пораста. Издаци за порез исказани су са 2,04 мил. дин. према 2,83 мил. у 1937/38. Отпис ненаплативих потраживања износи свега 439 хиљ. дин. Ако се узме у обзир да дужници износе 29 мил., види се да је управа приликом одобравања кредита гостиничарима била необично опрезна.

Чиста добит за 1938/39 исказана је са 2 мил. 517 хиљ. дин. Заједно са преносом из претходне године укупна чиста добит износи 2 мил. 876 хиљ. дин. Од тога је употребљено: за 10% дивиденду 2 мил., за повећање резервног фонда 60 хиљ., за потпорни фонд службеника 150 хиљ., за добротворне сврхе 50 хиљ., за тантијему управи 220 хиљ. и за награду надзорном одбору 30 хиљ. дин. Остатак од 366 хиљ. дин. пренет је на нови рачун.

У управи су била г. г.: Сам. Д. Александер (претседник), поч. Мирослав пл. Лобе (потпретседник), Иво Александер, д-р Божидар Александер, инж. Драго Александер, д-р Бранко Александер, д-р Вагрослав Рајнер, Морис Рубе и д-р Станко Шверљуга. У надзорном одбору налазе се господа: Марко Бауер, д-р Рене Хирцлер, Антон Стасни и Отон Вински.